

**TA'LIMNI MODERNIZATSIYALASHDA XORIJIY TAJRIBADAN
FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.****Dustova Umida Amriddinovna****<https://doi.org/10.5281/zenodo.7806094>**

Annotatsiya: Maqolada Germaniya, Fransiya, SHvetsariya, Yaponiya, Koreya kabi ilg'or xorijiy ta'lim tizimi tuzilmasi, tajribasi va zamonaviy ta'lim dasturlari qisqacha tahlil qilingan. SHuningdek O'zbekistonning uzluksiz ta'lim tizimi ham yoritib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, tajriba, xalqaro baholash, xorijiy tajriba, uzluksiz ta'lim.

O'zaro mantiqiy izchillik asosida bog'langan hamda soddadan murakkabga qarab rivojlanib boruvchi va bir-birini taqazo etuvchi bosqichlardan iborat yaxlit ta'lim tizimi. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy tamoyillaridan biri. Uzluksiz ta'lim tizimining faoliyat olib borishi davlat ta'lim standartlari asosida, turli darajalardagi ta'lim dasturlarining izchilligi asosida ta'minlanadi va maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, professional ta'lim, kasb-hunar ta'limi, oiliy ta'lim, oliy o'quv yurtidan keying ta'lim, kadrlar malakasini oshirish va ularni qayta tayyorlash, maktabdan tashqari ta'limni o'z ichiga oladi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy- iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlovchi, jamiyat va davlatning iqtisodiy, ijtimoiy, ilmiy-texnikaviy va madaniy ehtiyojlarini qondiruvchi ustuvor sohadir. Uzluksiz ta'lim ijodkor, ijtimoiy faol, ma'naviy shakllanishi va yuqori malakali raqobatbardosh kadrlar tayyorlash uchun zarur shartsharoitlar yaratadi. O'zbekiston xalqlarining madaniyatini saqlab qolish va boyitish, ta'limni milliy taraqqiyotning o'ta muhim omili sifatida e'tirof etish, boshqa xalqlarning tarixi va madaniyati hurmatlash, ta'lim tarbiyaning uzviy bog'liqligi bu jarayonni har tomonlama kamol topgan insonni shakllantirishga yo'lantirilganligi, iqtidorli yoshlarni aniqlash, ularga ta'limning eng yuqori darajasida, izchil ravishda fundamental va maxsus bilim olishlari uchun shart- sharoitlar yaratish. Uzluksiz ta'lim jarayonida samarali natijalarga erishish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Oldimizda ta'lim mazmunini belgilashga xizmat qiluvchi, uzluksiz ta'lim tizimining me'yoriy hujjatlari, o'quv dasturlarining uzviyligini tahlil qilish, ularning har bir fan bo'yicha bosqichlar orasida takroriylikning oldini olish bo'yicha ishlar hamda uzviyligi ta'minlagan fan dasturlari asosida darsliklar mazmunini ham muvofiqlashtirish kabi dolzarb vazifalar turibdi. Prezidentimiz SH. Mirziyoyev tomonidan Maktab o'quv dasturlarini ilg'or xorijiy tajriba asosida takomillashtirish, o'quv yuklamalari va fanlarni qayta ko'rib chiqish, ularni xalqaro standartlarga moslashtirish, darslik va adabiyotlar sifatini oshirish zarurligi" hamda "Oliy ta'lim standartlari xorijiy tajriba asosida takomillashtirish, ta'lim yo'nalishlari va o'qitiladigan fanlar qayta ko'rib chiqilishi zarurligi hamda mutaxassislikka aloqasi bo'lmagan fanlar sonini ikki barobarga qisqartirish to'g'risida" aniq vazifalarni belgilab bergan edi. Ulardan ko'zda tutilgan maqsad, maktab faoliyatini demokratlashtirish uning, insonparvarlik tamoyillarini rivojlantirish, shu asosida o'quv tarbiya ishlari mazmunini, uning shakl va uslubini kompleks yangilash va yanada takomillashtirishdan iboratdir. Yangilangan ta'lim to'la ma'noda yangicha tafakkur, sog'lom fikr demakdir. Hozirgi davrda ta'limni qadr-qimmatini, obro va nufuziga teng darajada uning ijrochilarida tashabbuskorlik, fidoiylilik va ishbilarmonlik ham bo'lishi kerak. Ta'limdagi mufaqqiyat, aksariyat dadil harakat qiluvchilar tarafida bo'ladi. Mamlakatimizda pedagoglarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimi yo'lga qo'yilgan. Bu boradagi xalqaro tajriba ham o'rganilmoqda. Professor-o'qituvchilarimiz Buyuk Britaniya,

Germaniya, Avstriya, Italiya, Fransiya, Chexiya, Niderlandiya kabi davlatlarda ta'lim olib, malaka oshirib kelmoqda. Yevropa Ittifoqi komissiyasining "Erasmus", "Texnik yordam dasturlari" kabi loyihalari oliy ta'lim tizimini modernizatsiyalash, yanada takomillashtirishda qo'l kelmoqda. Irlandiya ta'lim tizimida yaqin-yaqingacha oliy ta'lim muassasalari pedagoglarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ishlari ko'zda tutilmagan edi, deydi Irlandiya O'qitish hamda ta'lim olishni rivojlantirish milliy forumi direktori Tereza Margaret Magvayyer. Shu bois o'qituvchilarning malaka oshirish ishlari ixtiyoriy bo'lib kelgan. O'zbekistonning pedagog kadrlar malakasini oshirishga davlat tomonidan jiddiy e'tibor qaratilishi, ularning dars jarayonlarida zamonaviy axborot – kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va xorijiy tillarni o'rganib borish tajribasidan iborat. O'zbekiston 2021-yil PISA va PIRLS xalqaro baholash tizimida ishtirok etishni rejalashtirgan. O'quvchilarni mazkur jarayonga tayyorlash uchun xalqaro baholash tizimida ishtirok etib kelayotgan davlatlarning xalqaro tajribalari bilan o'rtoqlashishga to'g'ri keladi. Germaniya ta'limi o'ziga xos murakkab tizimga ega. Germaniya davlatida taraqqiy etgan davlatlar orasidan o'rin olishda o'zini oqlab kelayotgan ta'lim tizimi mavjud. Fransiya ta'lim tizimini oladigan bo'lsak Fransiyada ta'lim sifati ta'lim, sport va tadqiqotlar bo'yicha bosh inspeksiya tomonidan nazorat qilinadi. Fransiya ta'lim tizimiga ko'ra bola 6-7 yoshida tayyorlov sinfga boradi, keyin shu maktabda 4-yil boshlang'ich sinfda o'qiydi. O'zbekiston ta'lim tizimi ham deyarli shunday. Shu o'rinda Shvetsariya ta'lim tizimini ham aytadigan bo'lsak Oliy ta'lim Shvetsariyada oliy ta'limning eng kuchli jihati amaliyotga yo'nalganligidir. Bu yerdagi davlat universitetlari aniq va huquq sohasida o'qitish bilan mashhur. Ta'limni modernizatsiyalash va samaradorligi haqida so'z yuritish ekanmiz, unda yana bir muhim omil xalqaro tajribalar o'zlashtirishni nazarda tutish maqsadga muvofiq albatta. Xalqaro, chet el tajribasi ya'ni ta'limda o'z yo'nalishiga va uslubiga ega bo'lgan davlatlarning ilg'or tajribalarini olib kirish hozirda mamlakatimiz davlat siyosati oldida turgan maqsadlardan biri desak mubolag'a bo'lmaydi. Binobarin "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030–yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" ni tasdiqlanishi buning yaqqol isbotidir. Yana bir xalqaro tajribalarni joriy etish doirasida, Koreya davlatining tajribasi olib kirildi, bu tajriba barchaga ma'lum bo'lgan kredit- modul tizimidir. Ushbu kredit-modul tajribasi Koreya davlatida yaxshi samara berganligi sababdan ham, bu xalqaro va ilg'or tajriba ayrim oliy o'quv yurtlarimizda tashkil etildi. Va o'quv yurtlarida ta'lim kredit –modul tizimini joriy etish bilanoq, ta'limda sifatni yanada yaxshilanganligini ko'rish mumkin. Darhaqiqat bu kabi o'z sinovidan o'tgan va yaxshi samara beradigan xalqaro tajribalar bundan keyin ham o'zlashtirib boriladi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev Oliy Majlisga yo'llagan Murojaatnomada maktab o'quv dasturlarini ilg'or xorijiy tajriba asosida takomillashtirish, o'quv yuklamalari va fanlarni qayta ko'rib chiqish, ularni xalqaro standartlarga moslashtirish, darslik va adabiyotlar sifatini oshirish zarurligini takidlagi. Ta'lim sohasi tubdan yangilanayotgan O'zbekistonda ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarda TIMSS va TALIS dasturlarida ishtirok etib, xalqaro reytinglarda yuqori o'ringa ega davlatlar tajribasini o'rganish muhim ahamiyatga ega. Bu borada Rossiya Federasiyasida ham o'ziga xos tajriba shakllangan. 2022-yilda O'zbekiston Xalqaro o'quvchilarni baholash dasturida (Program for International Student Assessment, PISA) ishtirok etadi. O'zbekistonni ushbu xalqaro dasturga tayyorgarlik ko'rishiga Rossiya ta'lim akademiyasining Ta'limni rivojlantirish strategiyalari instituti Ta'lim sifatini baholash markazi ko'maklashmoqda. Bugungi kunda O'zbekistonlik yoshlar tomonidan Yaponiyada ta'lim olishga qiziqish katta va yapon tilini mamlakatimiz yigit-qizlari qiziqib

o'rganmoqda. Mamlakatimizda hozirgi kunda oltita oliy o'quv yurti ta'lim dasturlariga yapon tilini o'rganish kiritilgan. SHuningdek, Yaponiya xalqaro hamkorlik tashkiloti (JICA)ning yordami bilan bir qator oliy o'quv yurtlarida yapon tilini o'rganish markazlari ochilgan. Bundan tashqari Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetida ikki mamlakatning ta'lim va madaniyat sohasidagi aloqalarini yanada chuqurlashtirishga xizmat qiladigan, Markaziy Osiyo mintaqasida yagona bo'lgan Yaponiya tadqiqotlari tahlil markazining ochilish marosimi o'tkazildi. Yaponiya bizning strategik hamkorimizdir va Yaponiya bilan mamlakatimizda iqtisodiyot tarmoqlari hamda infratuzilmalarni modernizatsiya qilish bo'yicha ko'p ishlar qilinib kelinmoqda. Jahondagi ko'plab rivojlanayotgan davlatlar Yaponiya iqtisodiyoti tajribasini, uning bosib o'tgan yo'llarini tahlil qilgan holda o'z mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanishida qo'llay olgan. Jumladan, [4] Janubiy Koreya, Malayziya, Indoneziya, Filippin, Tavyan kabi mamlakatlarda olib borilgan iqtisodiy islohotlarda aynan Yaponiya tajribasining ko'plab jihatlaridan unumli foydalanilgan. Shuning uchun ham Yaponiya iqtisodiyotini hamda rivojlanish modelini tahlil qilgan holda uning ba'zi bir jihatlarini O'zbekistonda ham qo'llash manfaatli bo'ladi. Shu tufayli ikki mamlakat o'rtasida o'zaro manfaatli aloqalarni yo'lga qo'yilishi juda muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishishiga erishish yana bir ustuvor maqsaddir.

References:

1. Yo'ldoshev J.F. Xorijda ta'lim (metodik qo'llanma) Toshkent: 1995-yil
2. Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi maqolasini 1-3 betlari.
3. Abdiyeva Komila Suvonqulova maqolasini 2-3 betlaridan olindi.
4. Ахмедов, А., Эгамбердиев, А., & Сотволдиева, О. (2022). The role of pedagogical technologies in improving the quality of education. Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar, 1(1), 59-60.
5. Yusufovich, A. A. (2020). ISSUES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE, WHICH IS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(7).
6. Ахмедов, А. Ю. (2020). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ КАСБИЙ-ПЕДАГОГИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИНГ АЖРАЛМАС ҚИСМИ БЎЛГАН КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНТЛИЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ. ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ, (SI-2№ 8).
7. Ахмедов, А. Ю. (2020). БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ЖИХАТЛАРИ.